

“LOGISTIK MARKAZLARNING ZAMONAVIY TA’MINOT ZANJIRI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDAGI O’RNI VA FUNKSIONAL IMKONIYATLAR

Abdullayeva E’zoza

Namandan davlat universiteti Iqtisodiyot fakulteti 4 bosqich talabasi

Tel raqam +998949074004

E-pochta abdullayevaezoza96@gmail.com

Ahmedov R

Ilmiy rahbar ;*Turon fanlar akademigi;*

Annotatsiya. *Ushbu maqolada zamonaviy logistik markazlarning ta’minot zanjiri samaradorligini oshirishdagi ahamiyati, ularning funksional vazifalari, infratuzilma imkoniyatlari hamda korxonalar faoliyatiga ta’siri tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida logistik markazlarning transport, omborxona, axborot oqimlarini boshqarishdagi roli ilmiy asosda yoritilgan. Natijalar shuni ko’rsatadiki, samarali logistik markazlar xarajatlarni kamaytirish, yetkazib berish tezligini oshirish va raqobatbardoshlikni kuchaytirishda muhim omil bo’lib xizmat qiladi.*

Kalit so’zlar *Logistik markazlari; ta’minot zanjiri; transport logistika tizimi; samaradorlik ko’rsatkichlari.*

Аннотация . *В данной статье анализируется значение современных логистических центров в повышении эффективности цепей поставок, их функциональные задачи, инфраструктурные возможности и влияние на деятельность предприятий. В ходе исследования научно обоснована роль логистических центров в управлении транспортными, складскими и информационными потоками. Результаты показывают, что эффективные логистические центры способствуют снижению издержек, повышению скорости доставки и усилению конкурентоспособности компаний.*

Ключевые слова *Логистические центры; цепь поставок; транспортная логистическая система; показатели эффективности.*

Abstract. *This article analyzes the role of modern logistics centers in improving supply chain efficiency, their functional tasks, infrastructure capacity, and impact on business operations. The study scientifically explains the importance of logistics centers in managing transportation, warehousing, and information flows. The findings show that efficient logistics centers significantly reduce costs, increase delivery speed, and enhance the overall competitiveness of companies.*

Keywords *:Logistics centers; supply chain; transport logistics system; performance indicators.*

KIRISH

Bugungi globallashuv sharoitida tovar ayirboshlash hajmi ortib borayotgan bir paytda logistik tizimlarning samarali tashkil etilishi iqtisodiy o'sishning muhim omillaridan biridir. Ayniqsa, logistik markazlar — transport, omborxona va axborot oqimlarini yagona tizim sifatida boshqaruvchi bo'g'in sifatida — xalqaro hamda ichki bozorda korxonalarining raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Ushbu maqolada logistik markazlarning funksional xususiyatlari, vazifalari va ta'minot zanjiri samaradorligiga ta'siri ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. 1. Logistik markazlarning mazmuni va ahamiyati. Bugungi kunda tovarlarni tez, sifatli va arzonga yetkazib berish har bir korxona uchun juda muhim. Shuning uchun logistik markazlar iqtisodiyotning ajralmas qismi bo'lib qoldi. Logistik markaz — bu yuklarni qabul qilish, saqlash, qayta ishlash, saralash va iste'molchiga yetkazib berish uchun maxsus tashkil etilgan hududdir.

Bunday markazlar: Transport harakatini tartibga soladi, omborlarni to'g'ri boshqaradi, xarajatlarni kamaytiradi, mijozlarga xizmat ko'rsatishni yaxshilaydi. Shu bilan birga, logistik markazlar korxonalar uchun qulay infratuzilma yaratadi va butun ta'minot zanjirining uzluksiz ishlashini ta'minlaydi.

2. Logistik markazlarning asosiy vazifalari.

2.1. Omborxona faoliyatini boshqarish

Markazlarda zamonaviy omborlar bo'lib, yuklar saqlanadi, tartiblanadi va kerakli korxonaga jo'natiladi. Bu jarayon inventar nazoratini yengillashtiradi va ortiqcha zaxiralarni kamaytiradi.

2.2. Transport harakati va yo'nalishlarini boshqarish

Markazlar yuklarni qaysi yo'nalish orqali, qaysi transport turi bilan yetkazish eng qulayligini aniqlaydi. Natijada transport xarajatlari kamayadi va vaqt tejiladi.

2.3. Yuklarni qayta ishlash va saralash

Ko'p turdagi tovarlar markazga keladi va ular avtomatlashtirilgan uskunalar yordamida saralanadi. Bu jarayon tezlikni oshiradi va xatoliklarni kamaytiradi.

2.4. Bojxona va hujjatlarni rasmiylashtirish

Ayrim logistik markazlar bojxona terminaliga ega bo'ladi. Bu xorijdan kelgan tovarlarni tezroq rasmiylashtirishga imkon beradi.

2.5. Axborot oqimini boshqarish Bugungi logistik markazlar axborot texnologiyalariga asoslanadi. Ular: GPS kuzatuv, elektron ma'lumot almashinuvi, real vaqt rejimida monitoring kabi imkoniyatlarga ega. Bu esa butun jarayonlarni nazorat qilib, samaradorlikni oshiradi.

3. Logistik markazlarning ta'minot zanjiriga ta'siri

3.1. Xarajatlarni kamaytirish

Markazlar transport va ombor xarajatlarini sezilarli darajada kamaytiradi. Bir joyda bir nechta xizmat ko'rsatilgani uchun sarf-xarajatlar optimallashtiriladi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, logistik markazlardan foydalangan korxonalarda xarajatlar 15–25% gacha kamayadi.

3.2. Yetkazib berish tezligi oshadi

Yuklar markazda tez saralanib, kerakli yo'nalishga jo'natiladi. Natijada buyurtmalar o'z vaqtida yoki undan ham tez yetkaziladi. Bu korxona obro'sini oshiradi.

3.3. Xizmat sifati yaxshilanadi

Logistik markazlar mijozlarga qulay xizmat ko'rsatadi. Yuklar xavfsiz saqlanadi, transportlar nazorat qilinadi, har bir bosqichda axborot tizimi ishlaydi.

3. Raqobatbardoshlik kuchayadi

Tez, aniq va arzon yetkazib berish har doim raqobat afzalligi hisoblanadi. Logistik markazlar aynan shu afzallikni yaratadi. Bu esa mahalliy korxonalar uchun xalqaro bozorlar bilan raqobat qilish imkonini oshiradi.

4. O'zbekiston sharoitida logistic markazlarning ahamiyati

Yurtimizda so'nggi yillarda bir nechta yirik logistik markazlar barpo etilmoqda. Bu markazlar: eksportni oshirish, import jarayonlarini tezlashtirish, mahsulotlarni hududlar bo'yicha tez taqsimlash, fermer va ishlab chiqaruvchilar uchun qulay sharoit yaratishda muhim rol o'ynamoqda

Masalan, Toshkent, Farg'ona vodiysi, Termiz va Buxoro hududlarida tashkil etilgan zamonaviy logistika markazlari ichki va tashqi savdo uchun juda katta imkoniyat yaratmoqda.

5. Zamonaviy innovatsiyalar va tendensiyalar

Bugungi logistik markazlar quyidagi texnologiyalar asosida ishlamoqda:

5.1. Avtomatlashtirilgan ombor tizimlari (AS/RS)

Robotlashgan tizim yuklarni avtomatik tarzda quyadi, olib chiqadi va saralaydi.

5.2. IoT (Internet of Things) texnologiyasi

Har bir yukning harakati sensorlar orqali kuzatiladi.

5.3. Raqamli hujjatlashtirish va EDI tizimi

Hujjatlar qog'ozsiz yuritiladi, bu esa jarayonlarni tezlashtiradi.

5.4. Dronlar va elektr transport vositalari

Ayrim davlatlarda yuklarni dron orqali yetkazish amaliyoti ham joriy qilinmoqda.

MATERIALLAR VA METODLAR

Tadqiqot davomida quyidagi ilmiy-uslubiy yondashuvlardan foydalanildi tizimli tahlil metod, taqqoslama tahlil, statistik ma'lumotlar tahlili, logistika nazariyalari (SCM, Lean Logistics) asosida baholash.

Dunyo tajribasi shuni ko'rsatadiki, logistik markazlar milliy iqtisodiyotning transport va savdo sohasida muhim integratsion bo'g'in hisoblanadi. Ular nafaqat transport xarajatlarini kamaytiradi, balki ekologik yuklamani pasaytiradi, yo'llardagi yuk oqimlarini tartibga soladi va xizmatlar sifatini oshiradi.

O'zbekiston hududiy kesimida esa logistic markazlarning soni va sifati oshib borayotgani eksport salohiyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda.

XULOSA

Tadqiqot yakunlariga ko'ra, logistik markazlarning zamonaviy infrastruktura va boshqaruv tizimlari bilan jihozlanishi ta'minot zanjirining uzluksiz ishlashi uchun muhim omil hisoblanadi. Ular orqali korxonalar xarajatlarni kamaytirishi, yetkazib berish muddatlarini optimallashtirishi va bozordagi raqobatbardoshligini oshirishi mumkin. Kelajakda logistic markazlarni raqamlashtirish, avtomatlashtirish hamda xalqaro standartlar asosida modernizatsiya qilish dolzarb vazifalardan biri bo'lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Christopher M. Logistics and Supply Chain Management. Pearson Education, 2022.
2. Ghiani G., Laporte G., Musmanno R. Introduction to Logistics Systems Management. Wiley, 2021.
3. Chopra S., Meindl P. Supply Chain Management: Strategy, Planning, and Operation. McGraw-Hill, 2020.
4. O'zbekiston Respublikasi Transport vazirligi rasmiy ma'lumotlari.
5. Yevropa Logistika Markazlari Assotsiatsiyasi hisobotlari, 2023.
6. Lambert D. Supply Chain Management: Processes, Partnerships, Performance. 2021.

